خوێندەنەوەی سێ رۆمانی کوردی..
ئیدریس مستەفا ساڵح

لە نیو ئەو ژاوەژاوی جیهانەی تێیدا دەژین خوێندنەوەی رۆمان رزگار دەکات لە فەوتانی ناوەوەی خۆت. بەڵام لەم سالانەی دواییدا، ئەوەی من دیبێتم، کاتێک هەندێ رۆمانی کوردیم خوێندەوە چ بە کتێب و چ بە ئۆنلاین تێگەیشتم ئێمە هێشتا لە جەهلێکی گەورەی نەک هەر نوسینداین بەڵکو خوێندنەوەش چونکە هەر لە ستایش و پیاهەڵدانی هەندێ رۆمان و کتێبەوە لە وێبسایت و میدیاکانەوە دەمبینی چ قۆشەنێک لە خوێنەری بێ ئاگا لە نێو ئێمەدا دروست بووە و قسەکردن لەگەڵیاندا دەبێتە روو بە رووبونوەیەکی ترسناک کە لەو نێوەدا جگە لە هەڵکردنی ئاڵای تەسلیم بوون پێیان هیچی ترت بۆ نامێنێتەوە. بەڵام لەم بەهارەوە کاتێک “نیشتمانی سارا”م بەریکەوت دەستکەوت بۆ خوێندەوە و دواتر، “خەمی مەستورە و “شەوگەرەکان”م خوێندەوە دلخۆشیەکی بی پایان دایگرتم لەوەی بڵێم ئۆخەیش دونیای رۆمانی کوردی زیندووە و چیدی ترسی رۆمانە باو و پیاهەلدراوەکان، رۆمانە لاواز و کرچ و کاڵ و دزراو و کۆپیەکان نابنە چەتری دونیای نوێی رۆمانی کوردی و کەپرە رەسەکان هەن تاکو کەمێک لیی بحەسێینەوە کاتێک رۆمانێکی کوردی بخوینیnەوە.

نزیکەی مانگێک پێش ئیستا لە خوێندنەوەی سێیەم رۆمانی میران ئەبراهام بوومەوە بەڵام بەهۆی باسێکی تایبەتەوە لەسەر ژیان و ب□رح□م□کانی یەشار کەمال و خوێندنەوەی رۆمانی “سوڵتانی فیلەکان”ی یەشار کەمال ئەم کورتە تەعقیبەم دواکەوت کە بۆخۆی نوسینێکی دوورودرێژتری لێوە دروست دەبێت لە ئایندەدا و یەکێکیان وا بە رێگایەوە چاپ بکرێ. بەهەرحاڵ، دەمەوێ بڵێم ئەم سێ رۆمانە نموونەی نوسینی رۆمانی کوردین و دەتوانین بڵێین ئێمەی کورد ئیدی خاوەنی رۆمانی کوردی خۆمانین کە بە زمانی دایکی نوسرابن.

دوای ئەوەی رۆمانی “نیشتمانی سارا”م خوێندەوە کەوتمە وێزەی دوو رۆمانەکەی تری میران ئەبراهام، بزانم ئاخۆ ئەمانیش تامی نیشتمانەکەی سارا دەدەن یان نا. دیارە هەر یەک تام و چێژی خۆی هەبوو، بەڵام لە هەرسێکیاندا یەک رەسەنەیاتیەکم بینی کە ئێجگار زەحمەتە لە دونیای چیرۆکنوسی ئێمەدا ئەوە ببینی. دەتوانم بڵێم لە دوای “لە خەوما”ی جەمیل سائیبەوە ئەم چیرۆکانە لەو چیرۆکە کەم دەگمەنانەی نوسینی ئێمە، بە تایبەت نیشتمانی سارا و خەمی

مەستوورە، کە توانیبێتیان خەمە قووڵەکانی مرۆڤ بە گشتی و بە تایبەت رەسەنایەتی مرۆڤی کورد و کۆمەڵگەکەی و کێشەکەی و مێژووەکەی گوزارشت لێ بکەن لەگەڵ بیر و ئەندێشەیەک و خامەیەکی راستگۆیانە کە لەم زەمەنەدا گەلێل قورسە نوسەری راستگۆ بوونی هەبێ.

نیشتمانی سارا، جارێ تر شتم لەسەر گوتووە و لەکۆڵینەوەیەکی نزیکە چل لاپەڕەییشم لەسەر کردووە و وا لە رێگەیە بە بڵاوبوونەوە. بە “خەمی مەستورە” هەمان شت نوسینەکی کورتم لە فەیسبوکی خۆم لەسەر نوسی و دووبارەی ناکەمەوە. ئەوەی دەمەنێتەوە رۆمانی “شەوگەڕەکان”ە. گەر دوو رۆمانەکەی تر روح و ویژدانی میران ئەبراهامیان لە دەفەرەکی زووخاوئامێزدا ژان پێکرد و دەرئەنجام دوو منداڵی بێکەسکراو و بە ناسنامەکراوی کوردی وەک سارا و مەستوورەی لەوە لە دایک بوو، ئەوا لە ” شەوگەڕەکان”دا ئەم ژانەی ناو گیانی دەباتە ئەمسەر و ئەوسەری دونیا و لێکیان دەدا بە یەکەوە و پەیمان د[illegible] کە هەرچەندە دونیاکان جیاواز بن توانا و خەم و خەونە مرۆییەکان یەکن لەهەر کوێیەک بن. ئەم توانا و خەم و خەونانە، میران ئەبراهام، لە ئاستەکی رۆمان نوسینی بەرزدا خوێنەر بەخۆیەوە لول دەدا و بە لوتکەی هەردوو دنیاکەی سەرزەمین، رۆژئاوا و رۆژهەڵات، سەفەری پیدەکات.

بەرەیەکی نیشتمانیی پتەو بۆ ئەم قۆناغە نوێیەی کوردستان.. ئامادەکردنی: فازیل شەوڕۆ

بەرەیەکی نیشتمانیی پتەو بۆ ئەم قۆناغە نوێیەی کوردستان
ئەحمەد هەردی عەزیز محەمەد نووری تاڵەبانی

دکتۆر نوری تاڵەبانی دوای چاپکردنی بەرگی یەکەمی (بیرەوەری و بانێژەباسێک لە نووسینەکانم)، ئێستا (٣) بەرگی دیکەی ئەم بەرهەمەی بە زمانی کوردی و عەرەبی و ئینگلیزی ناردووە بۆ چاپ، کە تێکڕای (٤) بەرگەکە (١١٢٣) لاپەڕەی قەوارە گەورەیە، فازیل شەوڕۆ

ئەرکی پێداچوونەوە و سەرپەرشتیی چاپکردنی بەرگەکانی گرتە ئەستۆ و دوو پێشەکیشی بۆ نووسیوون. بەختیار مستەفا زەڵمیش، بەشە عەرەبییەکەی ئامادەکرد و پووختەی ژیاننامەی دکتۆر نوری تاڵەبانی وەرگێڕایە سەر زمانی عەرەبی.

بەرگی دووەمی ئەو بەرهەمەی دکتۆر نووری کە (٥١٩) لاپەڕەیە بە کوردییە، بەرهەمی تەمەن و ئەزموونی ڕۆژگاری پڕ هەوراز و نشێوی ژیانییەتی، کە بە مێژوو دەبنە بەڵگەنامەی دەوڵەمەند بۆ توێژەر و مێژوونووس و و سیاسی و ڕۆشنبیری و خوێنەرانی کورد و عەرەب و ئینگلیزیزانەکان.

ئەم بابەتەی خوارەوە، کە پتر لە دوو دەیە پێش ئیمڕۆ، پێشکەش بە بەرپرس و دەسەڵاتدارانی کورد کراوە، هەردەڵێی بۆ ئیمڕۆیان ئامادەکراوە. بەداخەوە، ئەگەر زوو خەمی جددی ئەو خەمخۆرانەی کورد بە هەند وەربگیرابانایە، ئەکید، ڕۆژگاری ئێستای کورد، زۆر جیاوازتر دەبوو.

ئێستاش، دەکرێ، ناوەڕۆکی ئەم بابەتە، بەهەند وەرگیرێت و عیبرەتێک لە ڕابردوومان وەربگرین.

ئەمەش دەقی بابەتەکەیە، کە لە بەشە دووەمی بەرگەکە بە ناونیشانی (یەکخستنی ماڵ کورد) دا تۆمارکراوە:

“دروود لە ڕۆحی پاکی ئەحمەد هەردی و عەزیز محەمەد”

بەرەیەکی نیشتمانیی پتەو بۆ ئەم قۆناغە نوێیەی کوردستان

ئەحمەد هەردی عەزیز محەمەد نووری تاڵەبانی

وڵاتەکەمان بە بارودۆخێکی تایبەتدا تێپەڕدەبێت، دواڕۆژی کوردستان لە دەستووری ئایندەی عەراق دیاری دەکرێت و پەیوەندیی هەرێمی کوردستان بە حکوومەتی ناوەندەوە یەکلا دەکرێتەوە. لەم بارودۆخە ناسکە نادیارەدا هەڵوێستێکی یەکگرتووانە لە کوردستان بەدی ناکرێت و بەرنامەیەك ئامادەنەکراوە کە هەموو هێز و لایەنە سیاسییەکانی کوردستان و ڕێکخراوە مەدەنی و پیشەییەکان و ڕووناکبیرانی کوردستان کۆبکاتەوە. ئەم پەرتوبڵاوییەی ئێستا لە ئارادایە لە بەرژەوەندیی کورد و قازانجی هێزە سیاسییەکاندا نییە، ئەگەر بارودۆخەکە بەم شێوەیە بمێنێتەوە دەبێتە هۆی ئەوەی کورد سەنگێکی ئەوتۆی نەبێ لە کاتی ئەو گۆڕانکارییانەی چاوەڕوانی کوردستان و عەراق دەکەن و بڕیاری لەسەر دەدرێت. ئەگەر کورد بیەوێ بەشداربێت لەو گۆڕانکارییانە و ڕۆڵی لە دیاریکردنی پاشڕۆژی عەراق هەبێت، پێویستە خۆی لە بەرەیەکی یەکگرتووی پتەودا، بە بەرنامە کۆ بکاتەوە و بە یەك دەنگ داوای جێبەجێکردنی مافە ڕەواکانی بکات.

لەو باوەڕەداین هەموو كوردێكی بە هەست و دڵسۆز پشتگیریی لە یەكگرتنەوەی هێزە سیاسییەكانی كوردستان دەكات و ئاواتەخوازە ئەم یەكگرتنەوەیە بە زووترین كات بێتە دی، تا چالاكانە و بە گورجی بەشداری لە دەستنیشانكردنی پاشەڕۆژی كوردستان و عێراق بكات.
بەڵام قسەی تیۆری و سەر كاغەز لەگەڵ ئەو واقیعەی لەسەر گۆڕەپانی كوردستان هەیە جیاوازە و هەمووشمان هەستی پێدەكەین. لەمەو بەر چەند هەوڵێكی دڵسۆزانە لە لایەن هێزە سیاسییەكان و گرووپ و كەسانی ڕوونا كبیرەوە بۆ دامەزراندن و بنیاتنانی بەرەیەكی یەكگرتوو لە كوردستان دراون، بەڵام بە داخەوە زۆربەیان سەركەوتنیان بە دەست نەهێناوە، چونكە بە شێوەیەكی گونجاو لەگەڵ ئەو واقیعەی لە گۆڕەپانی كوردستان هەبووە نەبوون، بۆیە ئەگەر بمانەوێ بیر لە یەكخستنەوەی هێزە سیاسیەكانی كوردستان بكەینەوە، پێویستە ئەو واقیعە ل□ بەرچاو بگیرێ.
لە واقیعی ئەمڕۆی كوردستان دوو هێزی سەرەكی هەن، لە زۆر ڕووەوە توانا و دەسەڵاتێكی زۆریان هەیە، بەلآم چەند جارێك پێكدادان و شەڕ و ناكۆكی لە سا□□انی ڕابردوودا لە نێوانیاندا ڕوویداوە و ئاسەوارەكانی تا ئێستاش ماون. چەند ساڵە دوو ئیدارەی جیاواز لەم بەشەی كوردستان هەیە، هەر یەكەیان دەزگای تایبەت بە هێزی پێشمەرگە و پۆلیس و پاراستن و زانیارییان هەیە، لەسەر بنەمای حیزبایەتیی تەسك دامەزراون، هەروەها چەند كۆلێجێكی تایبەت بە هێزی پێشمەرگە و پۆلیس و ڕێكخراوانی دیكە هەیە لەسەر هەمان بنەما دروست كراون. ئەم دوو ئیدارەیە دەمێكە سەرچاوەی تایبەتی دارایی خۆیان پەیداكردووە و ئێستاش لە پەرەسەندندایە. یەكگرتنەوەی ئەو دوو ئیدارەیە كە ئەو دوو هێزە سیاسی□ بەڕێوەیان دەبەن، كارێكی ئاسان نییە، ئەگەر بمانەوێ لەسەر بنەمای□كی پتەو یەكبگرنەوە، بە جۆرێك لێكدابڕانی تێدا نەبێ و نەگەڕێنەوە بۆ جاری جاران، كە ناكۆكیی چەكدارانی لە ئاكامەكەی ڕوویداوە. مەبەست لە بەرچاوخستنی ئەو واقیعە تان□□ تانە لێدان نییە، بەڵكو هەوڵدانە بۆ یەكگرتنەوەی هێزە سیاسییەكان لەسەر بنەمای□كی ڕاست و دروست، بۆ ئەوەی جارێكی دیكە گەلەكەمان تووشی شكستی و نەهامەتی نەبێتەوە. لێرە كە باس لە دامەزراندنی بەرەیەكی كوردستانیی یەكگرتوو دەكەین، بیر لەو كۆسپ و ئاستەنگانەش دەكەینەوە و هەوڵ دەدەین بە شێوەیەكی واقعبینانە و دوور بینانە چارەسەریان بكەین.
لە بەرامبەر ئەم هەموو ئاستەنگ و زەحمەتەی لەسەر گۆڕەپانی سیاسیی كوردستان بەدی دەكرێن، بارێكی تازە لەسەر ئاستی كوردستان و عێراق و ناوچەكە و جیهان پەیدابووە بووەتە هۆی پەیدابوونی ئاسۆیەكی نوێ بۆ كوردستان بەگشتی، بۆ ئەو دوو هێزە سیاسییە و لایەن و گرووپ و

ڕێکخراو و ڕووناکبیرانی کوردستان، کە پێویستە توانای خۆیان بە شێوەیەکی جددی و دوور لە خۆپەرستییەوە یەک بخەن، تاکو سوود لەم هەلە وەربگیرێ بە ئەوەی هیچ نەبێ بەشێک لە ئاواتەکانی گەلی کوردستان بەدی بێن و کورد جارێکی تر تووشی نەهامەتی نەبێتەوە. ئەم دەرفەتە تازەیە لە ئاکامی ڕووخانی ڕژێمی دیکتاتۆری و ڕزگارکردنی بەشی زۆری باشووری کوردستان پەیدابووە، نابێت بە سووک و ئاسانی لەبەر هەر هۆیەک بێت، لە دەستمان بچێت. بە دڵنیاییەوە دەڵێین ئەگەر ئەم جارە کورد سوود لەم دەرفەتە گەورەیە وەرنەگرێت، ئەو دوو هێزە دەسەڵاتدارەی کوردستان لە هەموو لایەکانی تر زیاتر زەرەرمەند دەبن و بەرامبەر مێژوو و نەوەی پاشەڕۆژ بەرپرسیار دەبن. ئەگەر لەبەرە پێنجە بە ئەو دوو هێزە سیاسییە درێژ دەکەین، لەبەرئەوەیە ئەوان ئەمڕۆکە کاربەدەست و دەسەڵاتدارن لە کوردستان و بەشێکی فراوانی باشوور لەژێر دەسەڵاتی ئەواندایە.

ئەو کەسپ و ئاستەنگانەی، دەبێ بە وردی و واقیعبینانە لێیان بکۆڵینەوە تا بتوانین چارەسەریان بکەین. بەڵام لە هەمان کاتیشدا ئەم بارودۆخە تازەیەی لە پاش نەمانی ڕژێمی بەعسی پەیدا بووە و هیوا و ئومێدێکی گەورەی لە پەیدابووە بۆ کورد، دەبێ بخرێنە پێش چاو و هەوڵبدرێت حیزبایەتی تەسک و بەرژەوەندیی یەکلا نەبنە هۆی بەرەو پێشەوە نەبردنی کێشەی ڕەوای گەلەکەمان، تا جارێکی تر نەبینە قوربانیی خۆپەرستییەتیی. کورد، دەبێت ئەمجارە بە مافە ڕەواکانی خۆی بگات و سوود لەم بارە نێوخۆیی و ناوچەیی و نێو دەوڵەتییە تازەیە وەربگرێت.

ئەگەر ئەم بەشەی کوردستان کە لە ژێر دەسەڵاتی ئەو دوو هێزە سیاسییە یەکبگرێتەوە، ئەو بەشە دابەشاوەی زووتر دەگەڕێتەوە سەر هەرێمی کوردستان، کەواتە پێویستە هەموو کوردێکی دڵسۆز بە هەموو توانایەوە هەوڵ بدات ئەم ئاواتە پیرۆزەی هەزاران شەهید و قوربانی ڕێگای ئازادکردنی کوردستان، بێتە دی. ئەگەر گەیشتن بەم ئاواتە پیرۆزە لە یەکگرتنەوەی هەردوو ئیدارەکەدا بێت، پێویستە هەموو هەوڵێک بدرێت بۆ پتەوکردنی پەیوەندیی نێوان ئەو دوو هێزە و هەموو هێز و گرووپ و ڕێکخراوە مەدەنی و پیشەیی و کەسایەتی و ڕووناکبیرانی کوردستان، بەڵام لەسەر چ بنەمایەک و بە چ میکانزمێک؟

ئەو پەنسیپانەی دەتوانین بڵێین بەشی زۆری گەلەکەمان دەمێکە لەسەری ڕێککەوتوون و بە بەردەوامی داوای جێبەجێکردنیان کردووە، دەکرێت لەم خالانەی خوارەوە کۆبکرێنەوە:

یەکەم: یەکخستنەوەی هەردوو ئیدارەکە و دامەزراندنی حکوومەتێکی ئیئتلافی بە بەشداریکردنی نوێنەرانی هێزە سیاسییەکان و کەسایەتییە شارەزا و بەلایەنەکان، ئەرکە سەرەکییەکانی ئەم حکوومەتە، جگە لە بەڕێوەبردنی کاروباری دەزگاکانی کوردستان، تا ڕێکخستنی هەڵبژاردنێکی ئازاد، لەم خاڵانەی خوارەوە دەکرێ کە بکرێنەوە:
پێکهێنانی چەند لێژنەیەك بۆ یەکخستنەوەی دەزگاکانی تایبەت بە پێشمەرگە و ئاسایش و پۆلیس و کۆلێجەکانی سەر بەو دەزگایانە.

- پاککردنەوەی دەزگاکانی هەرێم لە هاوکارانی دەزگاکانی ئەمن و موخابەراتی ڕژێمی بەعس بەپێی بڕیاری پەرلەمان، لەگەڵ پاککردنەوەی ئەو دەزگایانە لە فەرمانبەرانی دەست پیس و بێ توانان بوونەتە هۆی پەیدابوونی گەندەڵی و رۆتین و دواخستنی کاروباری هاونیشتمانیان.
- ئامادەکردنی قانوونێکی نوێ بۆ هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان و ئەنجامدانی ئەو هەڵبژاردنە، بە هاوکاریی دەزگایەکی نێو دەوڵەتی.
- پەیوەندیی حکوومەتی یەکگرتووی هەرێم و دەزگاکانی بە وەزارەت و دەزگاکانی ناوەند بەپێی دەستووری هەرێم ڕێکبخرێت، تا ئەو کاتەی دەستوورێکی تازە بۆ عێراق پەسند دەکرێت. بە واتایەکی دی، حکوومەتی هەرێم هەموو ئەو دەسەڵاتانەی بە دەستنیشانکراوە لە دەستووری هەرێمی کوردستان بۆ کاریان بێنێ، تەنیا ئەو دەسەڵاتانە نەبێ بەپێی هەمان دەستوور بە دەسەڵاتی حکوومەتی ناوەندی دەزانن، کە بریتی دەبن لە کاروباری بەرگری و نێودەوڵەتی و دراو و بانکی ناوەندی و دەوڵەتنامە (جنیسە).

دووەم: چەسپاندنی سیستەمی فیدراڵی پەسندکراو لە لایەن پەرلەمانی کوردستانەوە بۆ پاشەڕۆژی عێراق، لەسەر بنەمای دابەشکردنی عێراق بەسەر دوو هەرێم، هەرێمی کوردستان بە سنووری جوگرافی و مێژوویی خۆی، کە دەمێکە مێژوونووسانی عەرەب و بیانی و کورد دیاریانکردووە، کە لە سەرووی زنجیرە چیاکانی حەمرین دەستپێدەکات، لەگەڵ هەرێمێکی دی بۆ بەشی عەرەبی عێراق. پێویستە هەوڵبدرێت ئەم سیستەمە فیدراڵییە لە دەستووری عێراقی تازەدا بچەسپێت، کە هەرێمی کوردستان بەشێکە لە کوردستان، چونکە هەموو لایەنە سیاسی و مەزهەبییەکانی عەرەبی عێراقی، دەوڵەتی عێراق بە بەشێك لە نیشتمانی عەرەب دەزانن و داوادەکەن ئەم داواکارییەیان لە دەستووری عێراقدا بچەسپێنن.

سێیەم: نەهێشتنی ئاسەواری سیاسەتی بەعەرەبکردن بەهەموو شێوەکانییەوە، لە هەموو ناوچەکانی کوردستانی تازە ئازادکراو، هەروەها بەشداریکردنی گەلی کوردستان لە پرۆسەی هەڵبژاردن لەسەر ئاستی عێراق بەندبکرێت بە نەهێشتنی ئاسەواری سیاسەتی بە عەرەبکردن و گەڕانەوەی هەموو ئاوارە دەرکراوەکان، بە کورد و تورکمان و ئاشوورییەوە، بۆ جێگای باب و باپیرانیان، لەگەڵ قەرەبووکردنەوەیان لەو زیانانەی لێیان کەوتووە، تاکو بتوانن بگەڕێنەوە بەسەر ژیانی ئاسایی جارانیان، لەگەڵ گەڕاندنەوەی ئەو چوار قەزایەی لە ساڵی 1976 لە پارێزگای کەرکوك دابڕاون.

لەبەر ئەوەی کەرکوك و ناوچەکەی تایبەتمەندێتیی خۆی هەیە، پێویستە کێشەکانی ئەو ناوچە بە شێوەیەکی جیاواز چارەسەر بکرێن، چاکترە دەستەیەك پێکبێت نوێنەرانی هێزە سیاسییەکان و ڕێکخراوەکان و چەند کەسایەتییەکی ناوچەکە تێیدا ئەندام بن، ئەرکی سەرەکی ئەو لیژنەیە ئامادەکردن و داڕشتنی بەرنامەی جۆراوجۆر بۆ بنبڕکردنی سیاسەتی بە عەرەبکردن لە ماوەیەکی دیاریکراودا. باری تایبەتی لە کەرکوك و مەترسی پەیدابوونی هاوکارییەکی ستراتیژیی لەنێوان گرووپە توندڕەوەکانی تورکمان و عەرەب، دژی پێکەوە ژیانی نەتەوە جیاوازەکان پێویست دەکات ئەم دەستەیە لە کەرکوك بە زووترین کات دابمەزرێت. پێویستە هەڵوێستێکی یەکگرتووانە لەکاتی هەڵبژاردندا لە کەرکوك و ناوچەکانی دیکەدا پەیڕەو بکرێت و هەموو نەتەوەکانی ئەو ناوچانە بەشداری تێدابکەن، ئەگینا نەیارانی کورد، بە هاوکاریی ناحەزانی کورد و تورکمان و عەرەب لەو ناوچەیە، دەتوانن کاری تێکدەرانە ئەنجام بدەن، ئەوەش دەبێتە هۆی مەترسییەکی گەورە بۆ پاشەڕۆژی کەرکوك. ئەو لایەنانە بە ئاشکرا چەند دەوڵەت و هێزێکی بیانی و ناوخۆیی پشتگیریان لێ دەکەن، کە دەبێ هەموو حیسابێك بۆ تێکشکاندنی ئەم ستراتیژییە بکرێت، بە یەکگرتنەوەی هێزە کوردستانییەکان و دەستەکانیان لە ناوەوە و دەرەوەی کوردستان.

چوارەم: دەستکاریی پڕۆژەی دەستووری هەرێمی کوردستان بکرێت کە لەمانگی نۆڤەمبەری 2002 وەکو پڕۆژە پەسندکراوە، تاکو بەندەکانی لەگەڵ باری تازەی پاش ڕووخانی ڕژێم بگونجێن، پێویستە ئەو پڕۆژەیە پاش دەستکاریکردنی، پەسند بکرێت و حکوومەت و هەموو دەزگاکانی هەرێمی کوردستان کاری پێبکەن.

پێنجەم: پەرلەمانی کوردستان و حکوومەتی یەکگرتووی

کوردستان، تاقە نوێنەری هەرێمی کوردستان بێت لە هەموو گفتوگۆ و دانووستانێك لەگەڵ حکوومەتی ناوەند و هاوپەیمانان دەکرێن.

شەشەم: قبووڵکردنی ئاکامەکانی ئەو هەڵبژاردنەی پاش یەکگرتنەوەی کوردستان دەکرێت، پاش پەسندکردنی قانوونێکی نوێ بۆ هەڵبژاردن لەسەر بنەمایێکی تازە.

ئەم پڕنسیپە سەرەکییانە دەکرێت بە شێوەیەکی فراوانتر ئامادەبکرێن، پێویستە میکانزمی تایبەت داب□ژرێت بۆ کارپێکردن و جێبەجێکردنیان.

لەسەر ئاستی کوردستان، پێویستە کۆمیتەیێکی باڵا بۆ جێبەجێکردنی بەم پڕنسیپانە دامەزرێت، لەگەڵ چاودێریکردنی شێوەی جێبەجێکردنیان لە پارێزگاکان، چاکترە ژمارەی ئەو کۆمیتەیە لە (نۆ) ئەندام زیاتر نەبێت، نوێنەری ئەو دوو حیزبە سەرەکییەی تێدا بێت، چونکە جگە لەوەی ئەمڕۆکە دەسەڵاتداران لە کوردستان و هێز و توانای بەرچاویان هەیە، نوێنەریان لە ئەنجومەنی حوکمڕانیی عێراق هەیە، کە ئەمڕۆکە، لە پاش دەسەڵاتی هاوپەیمانان، باڵاترین دەسەڵاتە لە عێراق، بەڵام ئەمە نابێت بمانگێڕێتەوە بۆ ئەو سیست□م□ی لە زۆر وڵاتانی شموولیدا پەیڕەوی دەکرێت، لە ژێر ناوی “بەرەی نیشتمانی”، هەموو دەسەڵاتەکان لە ژێر دەستی حیزبێك ماون□ت□وە. ئەمەش ڕاماندەکێشێ بۆ شیکردنەوەی خاڵێکی تر کە بەداخەوە لە وڵاتانی شموولیدا کراوە بە نەریت، حیزبێك بە ناوی حیزبی “ڕابەر”، یان هەر ناوێکی تر بێت، دەبێ لە بەرەی یەکگرتووی کوردستانی ئەم جۆرە پراکتیزە بەلاوە بنرێت و بەشێوەیەکی دیموکراسییانە بڕیار و پێشنیازەکان لە لایەن کۆمیتەکانی بەرەوە پەسند بکرێن. بەڵام دەکرێت لەم حاڵەتەشدا مەرجی پەسندکردنی بڕیارە گرنگەکان، لە لایەن دوو لەسەر سێی ئەندامانی کۆمیتەی باڵای بەرەوە قبوڵ بکرێت.

بەهەر حاڵ پێویستە جگە لە “کۆمیتەی باڵای بەرەی نیشتمانی کوردستان”، کۆمیتەی دیکە لەسەر ئاستی پارێزگا و قەزا و ناحیەکان بە هەمان شێوە پێکبێت، بەڵام بە ڕەچاوکردنی باری تایبەتی ناوچەی کەرکوك. ئەم بۆچوونانەی لێرەدا خستوومانەتە بەرچاو ڕاو پێشنیازن، داوا لەهەموو لایەن و گرووپ و نوێنەرانی ڕێکخراوانی مەدەنی و پیشەیی و ڕووناکبیران دەکەین بە ڕاو بۆچوونەکانیان دەوڵەمەندتریان بکەن، بەم شێوەیە دەتوانین هەموو پێکەوە بگەینە ئامادەکردنی بەرنامە و میکانیزمی چاکتر و گونجاوتر لەگەڵ باری تازەی کوردستان و

عێراق بگونجێت.
سەرکەوتن بۆ هەمووان دەخوازین.

لە چاوەڕوانی بەربەران.. کوستەنتین کافافی و: نەژاد عزیز سورمێ

چاوەڕێی چی دەکەین
لە گۆڕەپانان کۆبووینەتەوە ؟
بەربەرەکان ئەمڕۆ دەگەن .
ئەنجوومەنی پیران بۆ داخراوە و
پیران قانوون دانانێن
کەواتە بۆ لەوێ دانیشتوون ؟
چونکە بەربەر ئەمڕۆ دەگەن .
ئێستا پیران چ قانوونێك دادەنێن ؟
کە بەربەرەکان گەیشتن
ئەوسا قانوون دادەنێن .

ئیمبراتۆڕمان ، بۆچی وا زوو
لەخەو هەستاوە و
لەسەر عەرش دانەنیشتووە ،
لەبەر دەروازەی گەورەی شاردایە
تاجی لەسەر نەناوە ؟
چونکە بەربەرەکان ئەمڕۆ دەگەن
ئیمپراتۆر چاوەڕێیە پێشوازی لە پێشەوایان بکا
ڕاستیی ، خۆی ئامادە کردووە وتارێکی بۆ بدا
هەموو ناو و ناسناوانی بەسەر داب□□ ..
بۆچی کونسولەکانمان پێکەوە دەرکەوتوون
هەروەها دادوەرەکان بە کڵاوە سوورە نەخشێندراوەکانیان ؟
ئەو بازن و ئەو هەموو بەردە پیرۆزانە بۆ کێن ؟
ئەو ئەمووستیلە بە زوومرەد درەوشاوانە ؟

ئەو گۆچانە گرانبەهایە دەسك زیو و سەرزێرانەیان
بۆ هەڵگرتووە ؟
چونکە بەربەرەکان ئەمڕۆ دەگەن و
ئەو چەشنە شتانە بەربەران سەرسام دەکەن .

وتاربێژ و قسەدادەر
بۆ وەك پیشەی هەمیشەیان نەهاتوون
وتارەکانیان بدەن و
ئەوەی پێویستە بگوترێ بیڵێن ؟
چونکە بەربەرەکان ئەمڕۆ لێرە دەبن .
ئەوان لە ڕەوانبێژی و ڕوونبێژی
وەڕس دەبن
ئەو تەنگاوییە لە ناکاوە و ستایشە بۆ ؟
سیمای خەڵکی بۆ گرژ بووە ؟
گۆڕەپان و شەقامەکان
بۆچی وا خێرا چۆل بوون و
هەر کەس دەچێتەوە ماڵێ و
نقومی بیرکردنەوەیە ؟
چونکە شەو داهات و
بەربەرەکان نەگەیشتن
چونکە خەڵكێك لە سنوورەوە هاتوون
وتوویانە هیچ بەربەرێك نییە .

ئێستا چۆن …
بێی بەربەران ئێمە چی بکەین ؟
ئەوان چەشنێك بوون لە چارەسەر .

• لە ماڵپەڕی (القصیده کوم)ــەوە کراوە بە کوردی .
بڕوانە :
https://www.alqasidah.com/epoem.php?ie=1379

براکــوژیی سیســتماتیک.. نەوزاد بەندی

دوای هەزاران ساڵ لە یەکتر قڕکردن ، پێم باشە کورد ناوبنرێ : (براکوژ) .. زمانی کوردی بگۆڕێ بۆ زمانی براکوژی .. کوردستانیش پێی بووترێ : براکوژستان ..

ئەمەی لێـرە ئەگـوزەرێ نە کێبڕکێـی حیـزبییە و ..نە کێبڕکێـی کۆمپانیاکان و داهێنانەکانە ..
چونکە کاتێ کێبڕکێ ، کێبڕکێیە کە کار نەکاتە سەر قوتی هاووڵاتیان و ..موچەی فەرمانبەران و ..بازاڕی هەژاران ..
لە ووڵاتـان کێبڕکێـی کۆمپانیاکـان لە ڕێـی هەرزانکردنـی نـرخەوە دەکرێـت ، لەوێـدا هاووڵاتیـان قـازانج ئەکەن ، لێـرە کێبڕکێـی کۆمپانیاکـان بۆ گرانکردنـی نـرخ و کـوشتنی هاووڵـاتیی هەژار و مامناوەندە ..
لە ووڵاتان کێبڕکێی حیزبەکان لە ڕێی دابینکردنی خزمەتگوزاری و ماف و هەلی کاری زیاتر و دابەزاندنی نرخەکانی بازاڕەوە ئەکرێت ، کێ زیاتر جێبەجێیان بکات ، ئەوەیان بۆی هەیە بێتە پێشەوە و ببێتە دەسەڵاتداری ووڵات .
ئەمەی لێـرەدا ئەگـوزەرێ براکـوژییە.. لە تەماتـە فـرۆشێکەوە کە تەماتەی ڕزیوت بە فێڵ پێ ئەفرۆشێ هەتا ئەگاتە بازرگانێک کە کاڵای ئێکسپایەر و بێ کوالێتی بەسەر خەڵکدا ساغ ئەکاتەوە .. هەتا ئەگاتە سەرکردەی حیزبەکان کە هەوڵی سەرەکییان خۆ دامەزراندن و خۆ قایمکردن و خۆ بەهێزکردن و خۆ دەوڵەمەندکردنە ، لە دژی یەکتر و لەسەر حیسابی گوزەران و ژیانی هاووڵاتیانی هەژار و مامناوەند ..
ئێستا براکوژی لە تەماتەیەکەوە هەتا گەورەترین شت لە ئارادایە .. هەر هەموو میللەت و دەسەڵات کەوتوونەتە گیان و ڕۆح و گیرفان و داهاتووی یەکتریی .. کێ ئازایە داهاتی زیاتر لەوانی تر داڕنێ ، کێ زیـرەکە هاووڵاتیـان وا لێ بکـا بە حوسـن و ڕەزای خۆیـان گیرفانەکانیانی بۆ ئاوەڵا بکەن و بڵێن : فەرموو قوربان ماڵ ماڵی خۆتە ..
براکـوژیی ئـابووری و مۆراڵـی و کۆمەڵـایەتی و سیاسـیی ، زۆر لە براکـوژیی چەکداری ودەستـەویەخە ترسـناکترە ، چـونکە براکـوژیی چەکداریی ئاشکرا دیارە کە کارێکی قێزەونە و ..دوور و نزیک ئەبێ ڕاوەستـێنرێ و کۆتـایی پێ بێ ..بەڵـام براکوژییەکـانی تـر ، وەک

براکوژیی لەکنادرەنەوە و هەزار و یەک پاساویان بۆ ئەهێنرێتەوە ، وەک بەرزبوونەوەی نرخی نەوت و دابەزینی نەوت و تەکچوونی کەش و هەوا و زۆربوونی دانیشتووان و کەمبوونەوەی داهات و ….
بە جۆرێک ئەم جۆرە براکوژییانە ئەبن بە داب و نەریت و ..هەمووان یـــان زۆرینەی پەیڕەویـــی لەـــدەکەن .. مرۆڤـــایەتی و مەرامە و نیشتمانپەروەریی بەهایەکیان نامێنێ و ..بچووکترین تاکی کۆمەڵگا هەتـــا گەورەتریـــن تـــاکی دەســـەڵات کە ڕێژ ئەبێتەوە ، بیـــر لەوە ئەکاتەوە بە چ ڕێکارێک زۆرترین گیرفان ببڕێ و زۆرترین کەس هەژار بخا و .. ئەوارە زۆرترین داهات بباتەوە بۆ ماڵەکەی خۆی ..ئیتر چۆن و بە چ شێوەیەک ؟ بە ڕێگا و تولەڕێگاکانی براکوژیی ..

نەوزاد بەندی

بە عەشقـــی تۆ ئەســـووتێم..
قەسیدەی: ستیڤان شەمزینی

ئەی گەرمتر لە ئاگر
من سوێندت بۆ ئەخۆم
بە شەوقی مەم و
ناسکیی ڕۆحی پەپولە
بە ئایەتەکانی ڕەشەبا و
پێکەنینی گوڵ
بە حەرفەکانی باران و
باخچە شەرابییەکان
بە موچەکەکانی عاتیفە و
درەختە چاو سەوزەکان
بە ڕەنگی تریفەیی زەمەن و
غەزەلە خومارییەکان
بە سروودەکانی ئەوین و
بە دەریا شەپۆلاوییەکانی شیعر
بە چاوە ماندووەکانی مێژوو و
بە جوگرافیا پرسنگدارەکانی دڵ

ئەم سووتانەم
تاوی گەرمی عەشقی تۆیە
ئەم سووتانەم
گڕی هەناسە گەرمەکانی تۆیە
سوێندت بۆ ئەخۆم
بە دەنگی زوڵاڵی شەپۆل و
ئامێزی سەوزی گیا
بە گۆرانییەکی بێزار و
نیگای سپی بەفر
بەو شیعرانەی نەمنووسیون و
بەو خوێنەی لە روانینمەوە دێ
ئەوەی رووناکی لە چاوم ئەدزێ
عەشقی تۆیە
ئەو ئاورینگەی لە رۆحم ئەڕژێ
دڵۆپی ئەو ماچانەیە
لە ئێوارەیەکی تەزیودا
هەناوی من داخ ئەکات
سوێندت بۆ ئەخۆم
بە کریستاڵی هەست و
رەنگی پەمەیی سۆز
بە دارستانی غەمەکان و
چیمەنەکانی تەنهایی
بە پێکە تاڵەکانی هەقیقەت و
خوێنی مەییوی بێدەنگی
بە خاچی نیگا تیشکاوییەکان و
کوژرانی ئەستێرەیەک
بەدەستی تاریکی
ئەوەی لە مندا وەک کانی هەڵدەقوڵێت
عەشقی تۆیە
ئەوەی لە مندا بۆ ئەبەد دەژی
ئەو خەونە ئاڵانەیە
من لەگەڵ تۆدا،
لەبن دارسنەوبەرەکانی قەدەردا
بە یەکتر دەگەیەنێ
سوێندت بۆ ئەخۆم
بە تنۆکە شینباوەکانی ئاو و
رووبارە شەرمنەکانی وەسوەسە

بە باڵای دار بەڕووی ئازار و
موناجاتەکانی دڵێکی بریندار
بە لەشی رووتی گەڵا و
هاواری غەمگینی تەمبور
بە رژانی مەرکانەی ماچ و
ئەبڵەق بوونی لێوە تامەزرۆکان
بە ئاینەکانی جوانیپەرستی و
خەیاڵە ئاوریشمی□کانی هەتاو
بە جامە پڕەکانی لەزەت و
پرچە نوتەکەکانی شەو
ئەوەی وەک باراناو ئەمخواتەوە
مەزرا وشکەکانی عەشقی تۆیە
ئەوەی وەک هەوا هەڵمدەمژێ
هەناسە شێدارەکانی عەشقی تۆیە
سوێندت بۆ ئەخۆم
بە کتێبی پیرۆزی ئەڤینداریی و
خوێنی رژاوی شۆڕەبییەک
بە درزی رۆحی ئاوێنەکان و
خەیاڵەکانی شمشاڵی سەفەر
بە بەلەمەکانی کەناری خەون و
مرەکەبی پێنووسی یەئس
بە بۆنی عەتری هەناسەکانت و
گوڵاوی فرمێسکە رووونەکانت
بە جریوەی چۆلەکەی فەنتازیا و
قاسپەی کەوی کوێستانەکانی گریان
بە سەری بڕاوی ئازادیی و
هێلانەی تێکدراوی روانین
بە دەفتەرە مۆرەکانی ئەفسوون و
لاپەڕە گرینۆکەکانی زەمەن
بەو تاوانانەی هێشتا نەمکردوون و
ئەو خەونانەشی تا ئێستا نەمبینیون
ئەوەی لە قەفەسی عەشقی تۆدایە
باڵندەی سرکی رۆحی منی□
ئەوەی لە گۆرانییە عاشقانەکانی مندايە
دێڕ بە دێڕ خورپەکانی دڵی تۆیە
ئەوەشی لەم جەنگەی عەشقی تۆدا
ورد و خاش ئەبێت، منم

سوێندت بۆ ئەخۆم
بە نامە تۆز لێنشتووەکانی غوربەت و
ئەو گوڵانەی بە ماچ سکێجمان کردن
بە درەوشانەوەی تەنیایی
لەم زەمەنە پڕ ژاوەژاوە و
بزەیەکی هەناسە سارد
لەم سەحرا وشکەڵانەی ژیاندا
بە ئاسمانە مەلولەکەی نیشتمان و
یادگارییە خۆڵەمێشییەکانی بیرکردنەوە
بە مەرقەدی تیشکاویی هەور و
گۆڕە تەنگ▯ بەرەکانی حوزن
بە بەیداخی کەشتییە رەشپۆشەکان و
هەڵچوونی پیانۆیەکی زامدار
بە عیشوەی گوڵە نازناز و
حیکمەتی بێدەنگیی پەروانە
بە ژێی پڕ هاژەی رووباری مەراق و
بەربوونەوەی سێوی بێهودەیی
لە پیرە داری جەنگەکان
ئەوەی لەم جەنگی عەشقەدا
وەک تەرمێکی دێرین دەکەوێ، منم
ئەوەی لەناو ئەم عەشقە کڵپەسەندووەدا
پەڕ و باڵی ئەسووتێ، هەر منم
ئازیزم سوێندت بۆ ئەخۆم
بە بریسکەی چاوەکانت
ئەوەی بۆ عەشقی تۆ ئەسووتێ
منم، من

هێشوە ترێی ماچ. . شەماڵ بارەوانی

تۆنەبیت
کێ بە ماچی دیدار

تینوێتی تاسەی تەماشام بشکێنێ

کێ لاولاوەی دڵی
لە ئامێزی درختی بەختم بئاڵا نێ

کێ جانتای چاوەڕوانیم
پڕکات لە سێوی نیگا

تۆ نەبیت
کێ دوگمەی کراسی حەزم
بە پەنجەی تامەزرۆیی بکاتەوە

کێ باهۆزی بێزاری
لە شەقامی تەنیاییم ڕابماڵێ

کێ سەبەتەی ئشتیام
تەژی کات لە هێشوە ترێی ماچ

تۆ نەبیت
کێ تروسکەی مۆمی ئاسوودەیی
لە هەیوانی دەروونم داگیرسێنێت

کێ باڵندەی نازم
لە قەفەزی باڵای بگرێت

کێ قوڵا پی مەراقم
لەستیانی سۆزی ببەستێ

تۆنەبیت
کێ تابلۆی خەیاڵم پڕکات لە ڕ□ نگ

لەبەر ئاوێنەی کێ
قژی نیگەرانیەکانم شان□ بکەم

بزەی هەنگی شادیم
بخەمە سەر خونچەی لێوی چ گوڵێک

لاپەڕەی یادەوەریەکانم
لەناو چ ئەلبومێک یاداشت کەم

تۆ نەبیت

پزیسکی کامە خۆر
بەستەڵەکی خەمەکانم بتوێنێتەوە

پ□ پوولەی کلوەبەفری خۆزگەم
لەسەر لووتکەی کامە کێو بنیشێتەوە

تەرمی دێڕەکانم
لەگۆڕستانی کامە دیوان بنێژم

کێ کڵپەی ئاگری ئاشتەگای نیگەرانیم خامۆشکا

کێ کەزی هۆنراوەی فرمێسەکەکانم بهۆنێتەوە

کێ بەدەم لایلایەی گریانەوە
بێشکەی ئیلهامم ڕاژەنێ و
کۆرپەی شیعرم بلاوێنێتەوە
..